

ARRET DU 8 DECEMBRE 1994
dans l'affaire A 93/5

En cause :

ASSURANCE LIEGEOISE

contre

ADAM - MUTUALITES CHRETIENNES

Langue de la procédure : le français

ARREST VAN 8 DECEMBER 1994
in de zaak A 93/5

Inzake :

ASSURANCE LIEGEOISE

tegen

ADAM - MUTUALITES CHRETIENNES

Procestaal : Frans

HET BENELUX-GERECHTSHOF

in de zaak A 93/5

1. Gelet op het op 6 mei 1993 door het Hof van Cassatie van België gewezen arrest in de zaak nr. 9541 van :

L'Assurance Liégeoise, naamloze vennootschap, gevestigd te Luik, eiseres tot cassatie,

tegen :

1. Adam Josiane

2. Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, gevestigd te Brussel,

verweerders in cassatie,

in aanwezigheid van :

Delentrée Eric, tot bindendverklaring van het arrest opgeroepen partij,

bij welk arrest overeenkomstig artikel 6 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof (hierna te noemen het Verdrag) aan dit Hof vragen van uitleg van de artikelen 3 en 4 van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (hierna te noemen de Gemeenschappelijke Bepalingen) worden gesteld ;

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN :

2. Overwegende dat de feiten kunnen worden omschreven als volgt :

Op 22 november 1980 deed zich een aanrijding voor tussen het motorrijtuig dat toebehoorde aan Eric Delentrée die bij de n.v. L'Assurance Liégeoise was verzekerd en het voertuig dat toebehoorde aan Georges Guiot die bij de naamloze vennootschap Assurances générales de France (afgekort A.G.F.) was verzekerd. Eric Delentrée en zijn broer Georges waren de enige inzittenden van het eerste motorrijtuig. Bij die aanrijding werden zij zwaar gewond. Georges Delentrée overleed op 29 maart 1985 aan de gevolgen van zijn verwondingen.

Het strafonderzoek werd geseponeerd nu niet kon worden uitgemaakt wie van de broers Delentrée het motorrijtuig op het ogenblik van het ongeval bestuurde.

Vertaling 3

Bij zijn leven daagde Georges Delentrée samen met zijn echtgenote Josiane Adam de n.v. L'Assurance Liégeoise, Eric Delentrée en de n.v. A.G.F. tot vergoeding van de door het ongeval veroorzaakte schade voor de Rechtbank van Eerste Aanleg. De Landsbond der Christelijke Mutualiteiten kwam als gesubrogeerde in de rechten van zijn aangeslotene Georges Delentrée vrijwillig tussen in het geding. Niet betwist werd dat het ongeval aan een fout van de bestuurder van het voertuig Delentrée toe te schrijven was.

Bij arrest van 18 november 1991 wees het Hof van Beroep te Luik de vordering tegen de n.v. A.G.F. af, op grond dat geen enkele schuld ten laste van de bestuurder G. Guiot werd aangetoond, alsmede de vordering tegen Eric Delentrée, nu door J. Adam en de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten niet werd aangetoond dat betrokkene het schadetoebrengende motorrijtuig bestuurde.

Het Hof van Beroep verklaarde echter de tegen de n.v. L'Assurance Liégeoise gerichte vordering in beginsel gegrond op grond dat de opeenvolgende teksten van de artikelen 3, tweede lid, en 4, § 1, van de Belgische wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen noodzakelijk impliceren - willen zij niet zinledig zijn - dat artikel 3 betrekking heeft op alle vervoerde personen, met inbegrip van de bestuurder, terwijl volgens artikel 4 afwijkingen mogelijk zijn, onder meer voor de bestuurder ; dat niet wordt betwist dat Georges Delentrée in het verongelukte voertuig werd vervoerd en aan de gevolgen van zijn verwondingen is overleden ; dat J. Adam en de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten dus herstel van hun schade mogen vorderen, tenzij de n.v. L'Assurance Liégeoise bewijst dat Georges Delentrée een vervoerde persoon was die onder de uitzonderingen van artikel 4 viel ; dat bovendien, ook al kon niet worden uitgemaakt wie het voertuig bestuurde, niet kan worden betwist dat dit door de n.v. L'Assurance Liégeoise verzekerde voertuig door een van beide broers werd bestuurd.

De n.v. L'Assurance Liégeoise stelde cassatieberoep tegen die beslissing in ;

TEN AANZIEN VAN HET VERLOOP VAN HET GEDING :

3. Overwegende dat het Hof van Cassatie de navolgende vragen van uitleg van de artikelen 3, § 2, en 4, § 1, 1, van de Gemeenschappelijke Bepalingen heeft gesteld :

"1. behoort, in de zin van artikel 3, § 2, van de Gemeenschappelijke Bepalingen de bestuurder van het motorrijtuig dat de schade heeft veroorzaakt tot de 'personen, die onder welke titel ook worden vervoerd', wier schade de verzekering moet dekken ?

2. zo ja, indien, overeenkomstig artikel 4, § 1. 1, van de Gemeenschappelijke Bepalingen, de bestuurder van het motorrijtuig dat de schade heeft veroorzaakt, door de overeenkomst van het recht op een uitkering is uitgesloten,

a) moet dan de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid bewijzen dat de vervoerde persoon voor wie van die verzekeraar schadevergoeding wordt gevorderd, die bestuurder is ?

b) indien niet kan worden uitgemaakt wie het motorrijtuig bestuurde op het ogenblik van het ongeval, moeten dan alle personen die zich in het motorrijtuig bevonden, worden beschouwd als 'personen, die onder welke titel ook worden vervoerd' in de zin van voormeld artikel 3, § 2, wier verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid de schade moet dekken ?" ;

4. Overwegende dat het Hof overeenkomstig artikel 6, lid 5, van het Verdrag aan de Ministers van Justitie van België, Nederland en Luxemburg een door de griffier gewaarmerkt afschrift van het arrest van het Hof van Cassatie heeft gezonden ;

5. Overwegende dat de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten en de n.v. L'Assurance Liégeoise ieder een memorie hebben ingediend ;

6. dat de beide partijen bovendien een memorie van antwoord hebben ingediend ;

7. Overwegende dat de Eerste Advocaat-Generaal B. Janssens de Bisthoven op 8 februari 1994 schriftelijk conclusie heeft genomen ;

Ten aanzien van de memorie van de n.v. L'Assurance Liégeoise :

8. Overwegende dat de termijn voor de indiening van de memories in deze zaak op 23 augustus 1993 verstreek ; dat de memorie getiteld "Opmerkingen" van de n.v. L'Assurance Liégeoise op 27 augustus 1993 bij 's Hofs griffie werd ingediend ; dat geen overmacht wordt aangevoerd, welke de laattijdige indiening van die memorie zou kunnen rechtvaardigen ;

Vertaling 5

9. dat het Hof derhalve geen acht op die memorie slaat ;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT :

Met betrekking tot de eerste vraag :

10. Overwegende dat allereerst dient te worden opgemerkt dat de bepalingen waarvan de uitlegging wordt gevraagd, dienen te worden beoordeeld in het licht van de opzet van de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen en de daarbij behorende Gemeenschappelijke Bepalingen ;

11. dat uit de rechtspraak van het Hof en met name het arrest van 17 maart 1986 in de zaak A 84/4 (Openbaar Ministerie en Meeuws / Lloyd Wigham - *Jurisprudentie*, deel 7, blz. 2) blijkt dat genoemde Overeenkomst en Gemeenschappelijke Bepalingen "uitgaan van en uitsluitend betrekking hebben op een verzekering waarvan het onderwerp is de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe een bepaald motorrijtuig aanleiding kan geven" ;

12. dat door het Hof in zijn arrest van 16 april 1992 in de zaak A 90/2 (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn te Elsene / A. Porré en Groep Josi - *Jurisprudentie*, deel 13, blz. 50) nog is gepreciseerd "dat uit de toelichting op artikel 1 van de Gemeenschappelijke Bepalingen blijkt dat er grond is voor toepassing van die bepalingen indien de schade door een motorrijtuig is veroorzaakt, ter zake waarvan de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekerde bestaat, zoals die aansprakelijkheid voortvloeit uit de toepasselijke wet" ;

13. Overwegende dat daaruit volgt dat door de artikelen 3 en 4 van de Gemeenschappelijke Bepalingen niet een systeem van individuele verzekering tegen letselschade wordt ingevoerd, waarbij de verzekeraar van het motorrijtuig verplicht zou zijn de schade te vergoeden, die door alle zich in genoemd motorrijtuig bevindende personen zou zijn geleden, doch dat daarin daarentegen de verplichte dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de eigenaar, de houder of de bestuurder van het motorrijtuig is geregeld ;

14. Overwegende dat ten slotte dient te worden onderstreept dat door de Benelux-Overeenkomst en de bijlagen via een systeem van verplichte verzekering en het mechanisme van de rechtstreekse vordering de bescherming van de ten gevolge van het in het verkeer brengen van motorrijtuigen benadeelde persoon weliswaar is verruimd, doch dat daardoor de beginselen en fundamentele regels van de verzekering of die van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, zoals deze uit de toepasselijke wetten voortvloeien, geenszins zijn gewijzigd ;

Vertaling 6

15. Overwegende dat in paragraaf 1 van artikel 3 van de Gemeenschappelijke Bepalingen een nauwkeurige omschrijving wordt gegeven van de personen wier aansprakelijkheid door de verzekeringsovereenkomst moet worden gedekt; dat tot die personen zowel de bestuurder van het motorrijtuig als de vervoerde persoon behoren ;

16. dat zowel de bestuurder als de vervoerde persoon mitsdien "verzekerden" in de zin van artikel 1 van de Gemeenschappelijke Bepalingen kunnen zijn en dat hun aansprakelijkheid overeenkomstig de wet is gedekt ;

17. Overwegende dat onder "bestuurder" dient te worden verstaan hij die het voertuig werkelijk en zelfstandig bestuurt en aldus in feite verantwoordelijk is voor het sturen ;

18. dat de "vervoerde persoon" daarentegen het voertuig niet bestuurt ;

19. dat bovendien uit de tekst van de Overeenkomst, alsmede uit de toelichting ervan blijkt, dat de "vervoerde persoon" een andere is dan degene die de verzekering aangaat, de bestuurder en de leden van zijn gezin ;

20. Overwegende dat daaruit volgt dat de "bestuurder" en de "vervoerde persoon", hoewel beiden de hoedanigheid van verzekerde kunnen hebben, niettemin verschillende personen zijn ; dat niemand én in de hoedanigheid van bestuurder én in de hoedanigheid van vervoerde persoon verzekerd kan zijn ; dat het mede begrijpen van de bestuurder in de categorie vervoerde personen op een aantasting van de beginselen zelf van de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen neerkomt ; dat zulks overigens niet uitsluit dat de bestuurder een benadeelde is, nl. als hij niet voor het ongeval aansprakelijk, maar wel daardoor getroffen is ;

21. Overwegende dat in paragraaf 2 van artikel 3 nader wordt bepaald welke schade moet worden vergoed, namelijk iedere aan personen en goederen toegebrachte schade ;

22. dat daarin bovendien is gepreciseerd dat de verzekering "mede de schade (moet) omvatten, toegebracht aan personen, die onder welke titel ook, worden vervoerd", waarmee aldus de om niet of om baat vervoerde derden worden bedoeld en waarbij die bewoordingen in geen geval kunnen worden geïnterpreteerd als : ongeacht de hoedanigheid van de derde, passagier of bestuurder ;

Vertaling 7

23. Overwegende dat met betrekking tot aan personen toegebrachte schade uit de aard zelf van de verzekeringsovereenkomst inzake burgerrechtelijke aansprakelijkheid voortvloeit, dat de voor de schade aansprakelijke verzekerde zijn verzekeraar niet tot vergoeding van zijn eigen schade kan aanspreken ;

24. dat de bestuurder die de schade heeft veroorzaakt en bijgevolg burgerrechtelijk aansprakelijk is, niet voor een uitkering in aanmerking kan komen ; dat hij daarvoor evenmin als "vervoerde persoon" in aanmerking kan komen, nu die hoedanigheid onverenigbaar met die van bestuurder is ;

25. Overwegende dat artikel 4 van de Gemeenschappelijke Bepalingen een limitatieve opsomming bevat van de risico's die van de verzekering kunnen worden uitgesloten ;

26. dat de eerste paragraaf van genoemd artikel ziet op de personen die van het recht op een uitkering kunnen worden uitgesloten ;

27. dat artikel 4 niet op de voor het ongeval aansprakelijke bestuurder slaat doch op de bestuurder van het motorrijtuig dat het ongeval veroorzaakt ;

28. Overwegende dat op grond van genoemde eerste paragraaf de bestuurder, "de verzekeringnemer en zij wier burgerrechtelijke aansprakelijkheid door de polis is gedekt" op een uitkering aanspraak zouden kunnen maken, voor zover zij zelf niet voor de schade aansprakelijk zijn krachtens de regels van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid ;

29. dat de uitsluiting op grond van de eerste paragraaf van artikel 4 enkel diegenen betreft, die op grond van artikel 3 in hun hoedanigheid van benadeelde aanspraak op de verzekering kunnen maken ;

30. Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt dat de bestuurder van het schadetoebrengende motorrijtuig niet kan worden beschouwd als "vervoerde persoon" wiens schade op grond van artikel 3, § 2, van de Gemeenschappelijke Bepalingen door de verzekering moet worden gedekt ;

31. dat de aan het Hof gestelde eerste vraag derhalve ontkennend dient te worden beantwoord ;

Met betrekking tot de tweede vraag :

32. Overwegende dat nu de tweede vraag subsidiair is en wordt gesteld voor het geval dat het Hof de eerste vraag bevestigend beantwoordt, niet op die tweede vraag hoeft te worden ingegaan ;

TEN AANZIEN VAN DE KOSTEN :

33. Overwegende dat het Hof volgens artikel 13 van het Verdrag de kosten moet vaststellen, welke op de behandeling voor het Hof zijn gevallen ;

34. dat op de behandeling voor het Hof geen kosten zijn gevallen ;

35. Gelet op de conclusie van de Eerste Advocaat-Generaal B. Janssens de Bisthoven ;

36. Houdt de memorie van de n.v. L'Assurance Liégeoise buiten het beraad ;

37. Uitspraak doende op de door het Hof van Cassatie van België bij arrest van 6 mei 1993 gestelde vragen ;

VERKLAART VOOR RECHT :

Ten aanzien van de eerste vraag :

38. De bestuurder van het motorrijtuig dat de schade heeft veroorzaakt kan niet mede worden begrepen onder de "personen, die onder welke titel ook, worden vervoerd" wier schade op grond van artikel 3, § 2, van de Gemeenschappelijke Bepalingen door de verzekering moet worden gedekt.

Aldus gewezen door de heren F. Hess, eerste vice-president, O. Stranard, tweede vice-president, H.L.J. Roelvink, P. Kayser, R. Everling, P. Marchal, rechters, F.H.J. Mijnsen, W.J.M. Davids en M. Lahousse, plaatsvervangende rechters,

en uitgesproken ter openbare zitting te Brussel op 8 december 1994, door de heer P. Marchal, voornoemd, in aanwezigheid van de heren B. Janssens de Bisthoven, eerste advocaat-generaal en C. Dejonge, waarnemend hoofdgriffier.